

Motion till riksdagen 2018/19:655

av **Cassandra Sundin m.fl. (SD)**

Samiska språk- och utbildningsfrågor

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att utveckla forskningscentret Vaartoe/Cesam, och i förlängningen inrätta ett fristående nationellt samiskt forskningscentrum och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett nationellt universitet för samisk kultur och utbildning samt för de samiska språken ska utses och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att tillsammans med övriga nordiska länder med samisk befolkning inrätta ett gemensamt samiskt språkcentrum och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

De samiska folken har levt i Sverige i hundratals år och utgör en urbefolkning tillika nationell minoritet i landet. Samtidigt har samisk kultur och det samiska språket utmanats och trängts tillbaka genom historien. Detta till trots lever emellertid den samiska kulturen och de samiska språken kvar runtom i Sápmi, men deras existens är för framtiden inte tryggad, då få förmedlar, lever i och talar de samiska kulturella och språkliga variationerna. De som talar de samiska språken blir allt färre och då dessa är hotade medför detta självklart att en stor del av kulturen också är hotad, då språk och kultur går hand i hand. Särskilt allvarligt är läget i de sydsamiska delarna och bland de mindre språken bland samerna.

Trots samernas långvariga bakgrund och särpräglade näringar, kultur och språk i landet har forsknings-, språk- och utbildningsväsende släpat efter. Staten har varit dålig på att möta samer med medel och resurser för de plattformar och språk- och utbildningsinstitutioner som kan behövas för att bevara, främja och utbilda i samiska språk och samisk kultur, efter den samiska minoritetens premisser.

Centrum för samisk forskning

I Umeå finns sedan år 2000 visserligen Vaartoe – Centrum för samisk forskning, vilket ska fungera som en mötesplats och resurscenter kring forskning om samer, samiska språk och samiska förhållanden i stort. Centret ska också anordna seminarier, samverka med samiska organisationer och andra universitet samt sprida kunskap i frågorna.

Vaartoe/Cesam fyller en viktig funktion genom sin omfattande, tvärvetenskapliga och framgångsrika samiska forskning. Man har även samarbete med andra universitet, högskolor och forskningsinstitutioner om samisk forskning. Detta arbete är ovärderligt för den samiska kulturens existens och ställning i Sverige idag.

Samtidigt har Vaartoe/Cesam givetvis begränsade resurser, som avdelningsenhet under Umeå universitet, även om man kan dra nytta av skalfördelar och kommunikationskanaler. Därför är det av stor vikt att Vaartoe/Cesam får medel för att ha möjlighet att utöka och stärka sin verksamhet. Vidare skulle denna utveckling i förlängningen kunna lägga grunden för ett fristående nationellt samiskt forskningscentrum.

Gemensamt samiskt språkcentrum

I Norge har man sett betydelse av att ha en fristående samisk högskola genom inrättandet av den samiska högskolan i Kautokeino 1989, vilken är det enda helt samiska högre utbildningsinstitutet. Dock riktar sig den samiska högskolan i Kautokeino i första hand till samer i norra Norge med samiska som modersmål, då nordsamiska är det huvudsakliga undervisningsspråket. Det kan således vara mycket begränsade möjligheter för samer som talar ett annat samiskt språk, samer med norska/svenska/finska som modersmål eller övriga intresserade av den samiska kulturen att studera vid högskolan. Med anledning av detta är det av stor betydelse att tillsammans med övriga nordiska länder med samisk befolkning inrätta ett gemensamt samiskt språkcentrum, för att säkra den samiska utbildningen och forskningen inom Sápmi även för icke nordsamisktalande studenter och forskare.

I arbetet med bevarandet och förvaltandet av den samiska kulturen är många delar viktiga. Inrättandet av ett fristående samiskt universitet skulle också kunna vara en starkt betydande satsning då utbildnings- och forskningsmöjligheterna skulle utökas, vilket är en förutsättning för den samiska kulturens bevarande. Det är dock viktigt att undervisningsspråken vid ett samiskt universitet är varierade och att studenter har möjlighet att studera på sitt samiska språk och/eller på svenska. Gällande de samiska språkens varietet bör utbudet omfatta de olika regionernas samiska huvudspråk.

För att uppfylla behovet av ett större nationellt säte i det svenska området av Sápmi för samisk kultur och utbildning samt de samiska språken bör även ett nationellt universitet på sikt inrättas, liknande högskolan i Kautokeino med ovanstående språklig varietet i tillägg. Samer som nationell minoritet och en av ursprungsbefolkningarna i Sverige bör ha rätt att tillgå en större institution för alla de grenar som rör den samiska kulturen.

Därför är det av stor vikt att Sverige kan erbjuda ett nationellt universitet för samisk kultur, utbildning och de samiska språken, ett fristående nationellt samiskt forskningscentrum samt tillsammans med övriga nordiska länder med samisk befolkning vara delaktigt i ett gemensamt samiskt språkcentrum för hela Sápmi.

Cassandra Sundin (SD)

Aron Emilsson (SD)

Angelika Bengtsson (SD)

Jonas Andersson i Linköping (SD)